

Xanti Osa Arrizabalaga

*Zumaja,
Gipuzkoa
(1926-2018)*

Aurkibidea

Biografia

Zumaian jaioa, Arritokieta ermitara bidean dagoen Añezkoa kale baserrian. Txikitatik baserriko lanetan aritua izateaz gain, mertzedarioetan ikasi zuen eta gerora, han eta hemen lan egin ondoren, 'Egurko' kooperatibaren sortzaileetarikoa izan zen anaia eta beste zumaiar batzuekin batera. Xanti ezkerrekoa da argazkian.

Zintak

ZUM-101

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Gallastegi, Maddi - Oruesagasti, Ainitze
- **Data:** 2012-11-12
- **Iraupena:** 84 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

ZUM-102

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Gallastegi, Maddi - Oruesagasti, Ainitze
- **Data:** 2012-11-12
- **Iraupena:** 24 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. "Tuntuxeneko" eskola

- **Erref:** ZUM-101/002
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:00:08. **Bukatu:** 00:01:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

"Tuntuxeneko" eskola Goiko Plazan zegoen. Behean denda txiki bat eta goian eskola. Ume txikientzako zegoen eskola bakarra zen eta herriko ume guztiak biltzen ziren bertan. Handik gero maristetara edo mojetara.

2. Hamar urterekin eskola utzi behar

- **Erref:** ZUM-101/003
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:01:40. **Bukatu:** 00:02:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Xantik hamar urte zituela, anaia zaharrena soldadu joan zen eta Angel lanean hasi zen tailerrean. Xantik eskola utzi behar izan zuen astoarekin kalera enkargutara joateko. Gerra garaian eskola guztiak itxita egon ziren.

3. Xanti gau-eskoletan ibilia

- **Erref:** ZUM-101/004
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:02:36. **Bukatu:** 00:03:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Xanti gau-eskolan hasi zen Burgosko irakasle batekin. Hogei egun inguru egin zituen bakarrik, Gabonetan maisua Burgosera joan eta ez zelako gehiago itzuli. Hurrengo urtean Jose Uribe zumaiarrekin hasi zen, baina hogeita bost egun besterik ez zituen egin, maisua soldadu eraman zuten eta. Zer ikasten zuen.

4. Maristek letra txukunari ematen zioten garrantzia

- **Erref:** ZUM-101/005
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:03:37. **Bukatu:** 00:04:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

Maristek letra txukunari ematen omen zioten garrantzia. Baziren letra oso egokia zutenak. Oso irakasle onak omen ziren. Baina bidali egin zituzten Zumaiatik. Gero "merzedarioak" etorri ziren.

5. Kolore ezberdina uniformean, klaseak bereizteko

- **Erref:** ZUM-101/008
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:06:44. **Bukatu:** 00:08:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Maristetan ez zuten erabiltzen uniformerik; mojetan bai. Eskola doan zutenek eta ordaintzen zutenek kolore ezberdina izaten zuten uniformean. Eskola ordaintzen zutenek emakumeren bat izaten zuten etxera laguntzeko eskolatik irtetean.

6. Denden erakusleihoko jostailuen inbidiaz

- **Erref:** ZUM-101/009
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:08:08. **Bukatu:** 00:09:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Jostailuak ikusten zituzten erakusleihoetan eta inbidiaz egoten ziren, ez baitzuten haiek erosteko dirurik. Errege egunean jasotzen zituzten opariak gogoratzen dituzte. Jostailurik izan ez arren, asmatzen zuten jolasten.

7. Xantiri erregenetan oparitutako kotxeak

- **Erref:** ZUM-101/010
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:09:58. **Bukatu:** 00:10:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Xantik gogoan du jostailu dendan ikusitako kotxe batzuen inbidiaz egoten zela. Kastorreneko Ximonari aipatu zion zer gustatzen zitzaion eta erregenetan opari gisa jarri zion. Kotxeak "txispa" ateratzen omen zuen bultza egindakoa.

8. Garai bateko Zumaiko dendak eta tabernak

- **Erref:** ZUM-101/011
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:10:58. **Bukatu:** 00:13:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Zumaia nolakoa zen. Jostailu denda. Bi okindegi zeuden, ogia bertan egiten zutenak. Hiru-lau sagardotegi ere baziren eta baita tabernak ere. Angelek esnea eramaten zuen iluntzeetan etxe batera eta bueltan ardoa eramaten zuen etxera. Ardo bila joaten zenean "Gabon Jangoikuak!" esan behar izaten zuen.

9. Lanetik irtendakoan sagardotegira bazkaltzera

- **Erref:** ZUM-101/012
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:13:34. **Bukatu:** 00:14:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

kargatzera ere joaten ziren. Gerora "txanala" ekarri zuten, txikiagoa. Aita moilan ere ibiltzen zen karga-deskargan eta baita barkuetarako langileak bilatzen ere. Bizitza gogorra izan zen euren gurasoena.</p>

13. Amak etxeko eta soroko lanak

- **Erref:** ZUM-101/017
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:21:45. **Bukatu:** 00:23:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amak etxeko eta soroko lanak egin behar izaten zituen. Beraiek laguntzen zioten. Udar batzuetan igerian egitera joaten ziren zubi txikira. Gero sorora lanera. Merienda jateko zain egoten ziren. Asko aldatu da bizimodua.

14. Baratxuri zopa eta esnea gosaltzeko

- **Erref:** ZUM-101/018
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:23:00. **Bukatu:** 00:24:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Baratxuri zopa eta esnea gosaltzen zuten. Aitak arrautza ere jaten zuen zoparekin. Bazkaltzeko baba gorriak urdai pusketarekin. Asteburuetan baba zuriak.

15. Bezperetara berandu iritsiz gero, zigorra

- **Erref:** ZUM-101/020
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:25:18. **Bukatu:** 00:26:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Igandetan mezara joan behar izaten ziren. Jauna hartzeko baraurik egon behar izaten zenez, goizeko lehenengo mezara joaten ziren jauna hartzera eta gero meza nagusira berriz. Eskolatik ere joaten ziren meza nagusira, binaka, eskutik helduta. Arratsaldean bezperak; berandu iritsiz gero zigorra izaten zuten.

16. Belarretara joan behar; ezin zinera joan

- **Erref:** ZUM-101/021
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:26:38. **Bukatu:** 00:28:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Igandetan ere belarretara joan behar izaten ziren, behientzat jana prestatzera. Euren lagunak Erribera kalean paseatzen eta eurak etxera joan behar. Ostegunetan apaizak pelikulak botatzen zituen "luistarretan", baina eurak ezin izaten ziren joan, astoarekin belarretara joan behar izaten zutelako.

17. "Urte batean abarkak eta bestean mantarrak" garai bateko esaera

- **Erref:** ZUM-101/022
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:28:10. **Bukatu:** 00:30:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Gaztetan erabiltzen zuten txapela, baina gero neska-lagunarekin hasitakoan, kendu. Sororako abarkak erabiltzen zituzten eta bestela abarketak. Euria zenean, zapatak edo azpian goma zuten zapatilak. "Uzkudun" abarkak, kotxeen gurpilekin eginak. Maristek esaten zieten arropa zaharrak eramanda ere garbi joatea zela inportanteena. Oinetakoen inguruko esaera: "urte batean abarkak eta bestean mantarrak". "Mantarrak" nolakoak izaten ziren.

18. Aitak mozten zien ilea; inguruko feriak

- **Erref:** ZUM-101/023
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:30:28. **Bukatu:** 00:32:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Gaztetan aitak ebakitzen zien ilea ferian erositako makinarekin. Zumaian bertan ere egiten zen feria eta baita inguruetan ere. Aita noizean behin joaten zen, Azpeitira edo Zestoara, trenez. Zumaia ondo komunikatuta egon da beti. Ganadua izaten zen batez ere ferietan.

19. Okindegiko zorrak etxeko gariarekin ordaindu

- **Erref:** ZUM-101/024
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:32:45. **Bukatu:** 00:33:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Okindegian edo harategian zerbait erosten zutenean apuntatu egiten zen koadernoan, zuzenean ordaindu beharrean. Gero, etxeko garia jotzen zenean, zorrak ordaintzera joaten ziren.

20. Gari-jotzea: lehenengo "txanketian"; gero "matxakarekin"

- **Erref:** ZUM-101/025
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:33:34. **Bukatu:** 00:36:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Baserría » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Garia azaroan ereiten zen. "Txikidxa banintzan, haundidxa banintzan, maiatzetan burutan nintzan" esaera. Makinarik ez zen garaian, "txanketian" jotzen zen garia. Geroago lokal bat jarri zuten herrian garia jotzeko "matxakarekin", garia jotzeko makinarekin. Hainbesteko bat ordaindu behar izaten zen. Gero ugaritzen joan ziren makinak eta etxeetan egiten zen gari-jotzea, elkarri lagunduta. Gari-jotzea amaitutakoan, motorrarentzat erabiltzen zen urarekin garbitzen ziren eta gero denak afaltzera.

21. Etxean egindako sagardo kopurua "txaperuari" aitortu behar

- **Erref:** ZUM-101/026
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:36:53. **Bukatu:** 00:38:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Etxean zenbat gari edo baba hartzen zen apuntatu egin behar izaten zen eta udaletxeari adierazi. Etxean zenbat sagardo egiten zen ere aitortu egin behar izaten zen, eta "txaperua" ibiltzen zen etxetz etxe zaintzen, gainera. Euren inguruko batek sagardo kupela ezkutatu zuen, baina bilobak egia aitortu zion "txaperuari". "Hau dek hau! Aingeruak beti egidxa!".

22. Zumaiako eta inguruetako errota

- **Erref:** ZUM-101/027
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:38:03. **Bukatu:** 00:39:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Zumaiako eta inguruko errotak. Larrondon zuten hurbileneko errota. Azpeitira ere joaten ziren batzuk trenez.

23. Gerra garaian Askizura gauez, artoa ehotzera

- **Erref:** ZUM-101/028
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:39:00. **Bukatu:** 00:42:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artoa
- Baserría » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra garaian garia eta artoa entregatu egin behar izaten ziren eta errotak itxita egon ziren. Ganadu-errotak bakarrik zeuden irekita, baina haiek larria uzten zuten irina. Angel behin Askizuko Iturri baserrira joan zen osaba-izebengana, haiek bazutelako eskuzko errota bat, Zarauzko Aranzabalek egina. Bost kilo babarekin ordaindu omen zuten errota hura. Beldur handia pasa zuen bidean Angelek, gauez eta bakarrik. Arto-irin hura egosi eta morokila egiten zuten, errota hark ez zuelako irina ondo egiten. Taloak asko jaten zituzten, neguan batez ere.

24. Urik ez etxean; gurasoak sekula dutxatu gabeak

- **Erref:** ZUM-101/029
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:42:20. **Bukatu:** 00:43:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Eurak umeak zirela, argindarra bazuten etxean, baina urik ez. Baldeetan ekartzen zuten ura etxera, eskolara joan aurretik. Euren gurasoak ez ziren inoiz dutxatu. Aita barkuak deskargatzen ibilita zikin-zikin etortzen zenean nola garbitzen zen, "zinkean" ura jarrita.

25. "Albergara" arropak garbitzera; herriko garbitokiak

- **Erref:** ZUM-101/030
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:43:52. **Bukatu:** 00:45:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Arropak garbitzera "albergara" joaten ziren, arropak "zingan" buru gainean hartuta. "Alberga" non zegoen azaltzen dute. Herriko beste garbitoki edo iturri batzuk. Neguan baldekada ur beroa ere eramaten zuten eskuak berotzeko.

26. Gaztetako entretenimenduak festetan

- **Erref:** ZUM-101/032
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:46:00. **Bukatu:** 00:47:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

San Pedro jaietan "tiobiboak" etortzen ziren. Xanti bere emaztea izango zena tentatzen ibiltzen zen. Angelek, berriz, gogoan du soldadutzatik etorrira lagunak elkartu eta plana egiten nola ibiltzen ziren festatan. Beduara edo Oikiara joan, merienda jan eta buelta.

27. Oikiako erromeriatik bueltan gertatua

- **Erref:** ZUM-101/033
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:47:22. **Bukatu:** 00:50:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Inguruetako erromeriak: San Prudentzian, Ibañeta, San Migelen... Behin Oikiara joan ziren erromeriara bost-sei lagun. Etxera bidean Arroako neska kuadrilla batekin elkartu ziren eta haiei laguntzen hasi ziren. Trenbideko pasagunera iristean, neskek trenbidetik jarraituko zutela bidea esan zuten. Tunelak ere pasa behar ziren tartean eta mutil bakarra joan omen zen neskekin. Orduan ez ziren konturatu ze arrisku zuen horrek. Euren emazteekin bakarrik egin izan dutela neska-laguntzea diote.</p>

28. Neskak eta mutilek ezin elkarrekin dantza egin

- **Erref:** ZUM-101/034
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:50:15. **Bukatu:** 00:51:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Soinujolea egoten zen erromerietan. Dantza soltean bakarrik egin zitekeen; dantza lotuan eginez gero neskak "Hijas de María" kongregaziotik bota egiten zituzten. Luistarren kongregazioan zenbait mutili intsignia eman zieten eta harekin ez zegoen neskekin dantza egiterik. Xantik Lekeitioko mutil bati eman zion berea azkenean.

29. Musu emateko beldurrez

- **Erref:** ZUM-101/036
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:52:25. **Bukatu:** 00:53:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Euren gazte-denboran, euren lagun bat utzi egin omen zuen neska-lagunak, musurik ez ziolako ematen. Xanti beldur zen bera ere utzi egingo ote zuen neska-lagunak, eta musu eman nahian pasa zituen komeriak azaltzen ditu. Azkenean musu antzeko bat eman zion eta hurrengo egunean konfesatzera joan omen zen neska presaka.

30. Lagun baten "inozentzia" neska-laguntzera joanda

- **Erref:** ZUM-101/038
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:54:05. **Bukatu:** 00:54:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdota, kontakizunak

Laburpena:

<p>Euren lagun bat baserri batera joan zen neska-laguntzera. Iritsitakoan neskak zerbait nahiko zuela hainbeste bidean lagunduta aipatu zion mutilari; mutilaren erantzun "inozoa".</p>

31. Soldadutza Ferrolen, `Vulcano´barkuan

- **Erref:** ZUM-101/040
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:56:02. **Bukatu:** 00:58:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Ferrolen egin zuten biek soldadutza. Zumaiar bat zegoen han teniente koronel gisa eta gomendatze-eskutitz bat egin zioten Xantiri senideek, kostazain gisa ibiltzen zen barku baterako. Baina bergarar batek gomendatze hobia zuen, antza, eta bera `Vulcano´ itsasontzira bidali zuten. Azkenean, hoberako izan zen, mundu osoan zehar ibiltzeko aukera izan baitzuen horri esker. Angeli, berriz, ez zioten gomendatzerik egin.

32. Xantik kaboari emandako erantzuna, euskara dela eta

- **Erref:** ZUM-101/041
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:58:32. **Bukatu:** 00:59:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Xanti soldadu zegoela, bi euskaldun zeuden barkuan. Elkarrekin euskaraz hitz egiten zuten eta kaboak errieta egin zien. Berak gogor erantzun zion kaboari. Soldadutzan egiten zuen lana.

33. Xanti soldadu zegoela, Vigon gertatutako pasadizoa

- **Erref:** ZUM-101/042
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:59:50. **Bukatu:** 01:02:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Xanti soldadutzan zegoela, Vigon gertatutako pasadizoa. Behe-laino itsua ("taosa") sartu zuen eta barkutik moilara zihoazelakoan berriz ere barkuan azaldu ziren. Komandantearen inguruko kontuak.

34. Bakailaoa eta artoa hustu zituzten biltegietatik, tropak zetoze eta

- **Erref:** ZUM-101/043
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 01:02:18. **Bukatu:** 01:05:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Gerra garaiko oroitzapenak. Tropak herrira sartu aurretik biltegietatik bakailaoa eta artoa hustu zuten herritarrek, soldaduei ezer ez uztearren. Beraiek bakailaorik ez, baina arto-zakuak nola kargatu zituzten gurdira gogoan du Angelek. Etxean zituzten hainbat gauza lur azpian ezkutatu zituzten eta Angelek etxean zegoen pistola bat sasi artera bota omen zuen.

35. Familien egoera gerra garaian; abertzaleak herritik bota

- **Erref:** ZUM-101/044
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 01:05:20. **Bukatu:** 01:08:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerrak ez zituen harrapatu borrokarako adinean, baina hamasei urtekoak jada gerrara joaten ziren. Familiak gazte gabe geratu ziren. Frontean hil ziren auzokoak. Senarrak Bilbo aldera ihes eginda zituzten emakumeak eta umeak herritik bidali egin zituzten, gose handiagoa pasa zezaten. Zumaiarren bizipenak Gernikako bonbardaketan.

36. Gerra garaian, batzuk herritik bidali nahi;besteak ezkutatuta

- **Erref:** ZUM-101/045
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 01:08:24. **Bukatu:** 01:10:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Euren bi izeba herritik bota nahi izan zituzten, anaia ihes eginda zutelako. Izeba bat elbarria zen; makuluak jasota protesta egin omen zuen udaletxean. Xantiren emaztearen familia ere bidali nahi izan zuten. Euren aita, anaia nagusia eta beste lagun batzuk, berriz, ezkutatuta egon ziren egunetan, beldurrez. Euren anaiari soldadutzarekin gertatu zitzaiona.

37. Estraperloan arrautzak saltzera Donostiara

- **Erref:** ZUM-101/046
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 01:10:12. **Bukatu:** 01:12:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra garaian gosea egon zen. Eurak kale-baserrikoak ziren eta nahiko ondo. Hala ere, entregatu egin behar izaten zen etxeko generoa. Gero, dena estraperloan. Izeben arropa dendan baserrietako arrautzak gordetzen zituzten karetan eta gero Donostiara eraman saltzera. Orduko kontuak.

38. Errazionamendua; azalik gabeko laranjak salgai

- **Erref:** ZUM-101/047
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 01:12:45. **Bukatu:** 01:14:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Errazionamenduko kontuak. Ogi beltza. Ogi zuria lortu zutenean, beltza uretara. "Boniattoa". Algarroba. Garai batean laranjak azala kenduta saltzen zituzten, azalarekin bolbora egiten omen zutelako.

39. Errazionamendu garaian, babak marmitean ezkutatuta

- **Erref:** ZUM-101/048
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 01:14:34. **Bukatu:** 01:15:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Errazionamendu garaian baserritarrek esnea sal zezaketen plazan, baina babarik ez. Marmitarekin erdia babaz eta beste erdia esnez beteta eramaten zuten, bi aldetatik tapak jarrita. Nafarroatik garia nola ekartzen zuten kamioietan ezkutatuta.

40. Gose garaian arrantza gutxi

- **Erref:** ZUM-101/049
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 01:15:35. **Bukatu:** 01:16:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gose garaian familia gutxi salbatuko zen Zumaian arrantzatik. Orduan txalupa txikietako arrantza besterik ez zen egiten. Lapatan eta olagarrotan ere gutxi. Lehen olagarroa jateko gauza txar bat zela iruditzen zitzaien.

41. Itsasotik egiten zen kontrabandoa

- **Erref:** ZUM-101/050
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 01:16:50. **Bukatu:** 01:18:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Itsasotik egiten zen kontrabandoa. Gerraostean, lantegietarako pieza asko ekartzen ziren Frantziatik. Errodamenduak, esaterako, itsasotik Pikote baserrira eta handik herrira. Salaketak ere egon izan ziren.

42. Olagarroak nola harrapatzen diren

- **Erref:** ZUM-101/051
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 01:18:34. **Bukatu:** 01:21:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Olagarroa

Laburpena:

Olagarrotara joateko itsasbehera behar da. Kakoarekin harrapatzen dira.

Olagarroa zuloan egoten da eta normalean zulo kanpoaldean arrastoak uzten ditu. Hari begiratu behar olagarroa non dagoen jakiteko. Angelek kakoak egin ere egiten omen ditu. Haitz handiak dauden lekuan trapu zuri bat jarrita egiten da olagarro arrantza. Zumaia ingurua oso leku ona da olagarrotarako.

Osa Arrizabalaga, Xanti | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-26

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com